

Tēzes virsraksts: Saistību bezstrīdus piespiedu izpilde pēc Civilprocesa likuma 400.panta pirmās daļas 1.punkta

Tēze Nr.1: Lai nodotu izpildei saistību pēc Civilprocesa likuma 400.panta pirmās daļas 1.punkta, tiesnesim ir jāpārlicinās par publiskas hipotēkas vai komercķīlas esamību, jo tieši hipotēka vai komercķīla ir tie tiesiskie instrumenti, pamatojoties uz kuriem tiek realizēta saistības bezstrīdus piespiedu izpilde. Tas nozīmē, ka saistības izpilde notiek uz hipotēkas rēķina un var tikt apmierināta zemesgrāmatā ierakstītā nodrošinājuma apmērā.

Tēze Nr.2: Bezstrīdus piespiedu izpilde pieļaujama pret personu, kura ir piekritusi publiska akta slēgšanai – hipotēkas vai komercķīlas nodibināšanai (Civilprocesa likuma 402.panta 1.punkts). Tā var būt gan persona, kas ir tiešās attiecībās ar kreditoru (aizņēmējs), tā arī persona, kas nav aizdevuma līguma dalībiece, bet ar savu īpašumu ir garantējusi aizdevuma līguma saistību izpildi.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Senāta Civillietu departamenta

2011. gada 26.janvāra

LĒMUMS

Lietā Nr. SPC 9/2011

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators referents V. Jonikāns

senatore A. Briede

senatore E. Vernuša,

piedaloties Ģenerālprokuratūras prokurorei I. Šnepstei,

izskatīja atklātā tiesas sēdē Latvijas Republikas ģenerālprokurora protestu par Kuldīgas rajona tiesas tiesneses 2009.gada 11.februāra lēmumu Nordea Bank Finland Plc pieteikumā par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi pret J.V.

Senāts

k o n s t a t ē j a

[1] Nordea Bank Finland Plc (turpmāk - banka) 2004.gada 14.jūlijā noslēgusi aizdevuma līgumu ar J.V. un G.Z., saskaņā ar kuru banka minētajām personām izsniegusi aizdevumu EUR 190 000.

Aizdevuma līguma 2004.gada 1.novembra, 2005.gada 7.jūnija un 2006.gada 24.februāra grozījumos mainīti aizdevuma izsniegšanas priekšnoteikumi un samazināta aizdevuma pievienotā likme no 2,4 % uz 1,4 %.

Saistību, kas izriet no aizdevuma līguma, nodrošināšanai J.Z. saskaņā ar 2004.gada 14.jūlija hipotēkas līgumu par labu bankai ieķīlājis nekustamo īpašumu „[...]”, Kurmāles pagastā, Kuldīgas rajonā. Īpašumam zemesgrāmatā reģistrēta hipotēka.

[2] Banka 2009.gada 10.februārī iesniegusi tiesā pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu pret J.V., lūdzot nodot bezstrīdus piespiedu izpildei saistību, kas izriet no 2004.gada 14.jūlijā starp banku, J.V. un G.Z. noslēgtā aizdevuma līguma, kas saskaņā ar 2004.gada 14.jūlija hipotēkas līgumu nodrošināta ar publisku hipotēku uz nekustamo īpašumu „[...]”, Kurmāles pagastā, Kuldīgas rajonā, un piedzīt no parādnieka J.V. par labu bankai parādu Ls 114 811,99 un līgumā noteikto nokavējuma līgumsodu 0,2 % dienā no parāda summas par laika periodu no 2009.gada 3.februāra līdz lēmuma izpildes dienai, piedziņu vēršot uz J.Z. piederošo nekustamo īpašumu „[...]” Kuldīgas rajonā, Kurmāles pagastā.

Pieteikumā norādīts, ka saskaņā ar aizdevuma līgumu aizņēmējam bija pienākums pakāpeniski atmaksāt aizdevumu, veicot vienādus ikmēneša maksājumus un procentus par aizdevuma izmantošanu. Kopš 2008.gada 31.augusta savas saistības aizņēmējs nav pildījis.

[3] Ar Kuldīgas rajona tiesas tiesneses 2009.gada 11.februāra lēmumu, kas pamatots ar Civilprocesa likuma 400.panta pirmās daļas 1.punktu, bezstrīdus piespiedu izpildīšanai pakļauta J.V. saistība pēc 2004.gada 14.jūlijā starp Nordea Finland Plc un J.V. un G.Z. noslēgtā aizdevuma līguma un saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas kārtībā no J.V. par labu Nordea

Bank Finland Plc Latvijas filiāle piedzīta pamatsumma Ls 106 063,58, procenti par periodu līdz 2009.gada 5.janvārim Ls 2239,36, līgumsods Ls 6509,04, kopā Ls 114 811,98.

Pieteikums daļā par tiesībām līdz lēmuma izpildei saņemt līgumsodu ar tiesneses lēmumu noraidīts.

[4] Protestā Latvijas Republikas ģenerālprokurors lūdzis Kuldīgas rajona tiesas tiesneses 2009.gada 11.februāra lēmumu atcelt un nodot pieteikumu jaunai izskatīšanai, norādot uz būtiskiem procesuālo tiesību normu pārkāpumiem, kas novedis pie lietas nepareizas izlemšanas.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 400.panta pirmās daļas 1.punktam bezstrīdus piespiedu izpildīšanai jānodod nekustamā īpašuma ieķīlājuma akts, t.i., jārealizē hipotēka. Savukārt parādnieks minētā likuma 402.panta 1.punkta izpratnē ir persona, kas piekritusi publiska akta slēgšanai, turklāt tā var būt gan persona, kas ir tiešās attiecībās ar kreditoru, gan arī persona, kas nav aizdevuma līguma dalībiece, bet ar savu īpašumu uzstājusies kā aizdevuma saistības izpildes garantētāja. Līdz ar to konkrētajā gadījumā parādnieks ir J.Z., kurš savu īpašumu ieķīlājis aizdevuma saistības nodrošināšanai.

Šos apstākļus tiesnese lēmumā nav vērtējusi, bet nolēmusi bezstrīdus piespiedu izpildīšanas kārtībā piedzīt no J.V. par labu bankai parādu. Tādējādi tiesnese nav ievērojusi Civilprocesa likuma 405.panta otro daļu. Turklāt pretēji Civilprocesa likuma 50.nodaļas tiesību normu būtībai, ar savu lēmumu pēc būtības izlēmusi jautājumu par naudas piedziņu un lēmuma lemjošo daļu sastādījusi atbilstošu prasības tiesvedības kārtībai.

[5] Senāta sēdē prokurore iesniegto protestu pēc tajā norādītajiem argumentiem uzturēja, lūdza tiesneses lēmumu atcelt un jautājumu nodot jaunai izskatīšanai.

J.V. un Nordea Finland Plc pārstāvis uz tiesas sēdi nebija ieradušies. Ņemot vērā Civilprocesa likuma 468.pantā noteikto, ka lietas dalībnieku, kuriem pienācīgi paziņots par kasācijas instances tiesas sēdes laiku un vietu, neierašanās nav šķērslis lietas izskatīšanai, Senāts uzskata par iespējamu izskatīt lietu bez J.V. un Nordea Finland Plc pārstāvja piedalīšanās tiesas sēdē.

[6] Pārbaudījis lēmuma likumību, Senāts atzīst, ka tiesneses lēmums ir atceļams un pieteikums nododams jaunai izskatīšanai.

[7] Pieteicēja lūgusi nodot bezstrīdus piespiedu izpildei saistību, kas izriet no 2004.gada 14.jūlijā starp Nordea Finland Plc un J.V. un G.Z. noslēgtā aizdevuma līguma, kas saskaņā ar 2004.gada 14.jūlija hipotēkas līgumu nodrošināta ar publisku hipotēku uz nekustamo īpašumu „[...]” Kuldīgas rajonā, Kurmāles pagastā, un piedzīt no parādnieka J.V. par labu Nordea Finland Plc parāda pamatsummu, procentus un nokavējuma līgumsodu, kopā Ls 114 811,99 (..), piedziņu vēršot uz J.Z. piederošo nekustamo īpašumu „[...]” Kuldīgas rajonā, Kurmāles pagastā.

Kā parādnieks pieteikumā, kas iesniegts Civilprocesa likuma 400.-404.panta kārtībā, norādīts J.V.

[8] Saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana Civilprocesa likuma 50.nodaļas procesuālajā kārtībā tiek realizēta, pamatojoties uz publiski ticamiem aktiem. Šajā nodaļā regulētā pieteikuma izlemšanas kārtība būtiski atšķiras no prasības tiesvedības kārtības.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 400.panta pirmās daļas 1.punktu saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana pieļaujama pēc līgumiem par saistībām, kas nodrošinātas ar publisku hipotēku vai komercķīlu.

Lai nodotu izpildei saistību pēc minētās Civilprocesa likuma normas, tiesnesim ir jāpārlicinās par publiskas hipotēkas vai komercķīlas esamību, jo tieši hipotēka un komercķīla ir tie tiesiskie instrumenti, pamatojoties uz kuriem pēc tam arī tiek realizēta saistības bezstrīdus piespiedu izpilde.

Šāds atzinums izriet no Civilprocesa likuma 402.panta 1.punkta, kurā noteikts, ka bezstrīdus piespiedu izpildīšana pieļaujama pret personu, kuras vārdā akts izdots. Tas nozīmē, ka parādnieks šīs likuma normas izpratnē ir persona, kas piekritusi publiska akta slēgšanai – hipotēkas vai komercķīlas nodibināšanai. Tā var būt gan persona, kas ir tiešās parādnieka attiecībās ar kreditoru, tā arī persona, kas nav aizdevuma līguma dalībiece, bet ar savu īpašumu ir garantējusi aizdevuma līguma saistību izpildi.

Tas, ka, pakļaujot izpildei saistību pēc Civilprocesa likuma 400.panta pirmās daļas 1.punkta, darbojas hipotēka vai komercķīla, izriet no Civilprocesa likuma 403.panta otrās daļas, kurā noteikts, ka pieteikumi par bezstrīdus piespiedu izpildīšanu pēc nekustamā īpašuma ieķīlājuma aktiem (..) iesniedzami rajona tiesā pēc nekustamā īpašuma atrašanās vietas. Lai gan citētajā likuma normā nav izdarīta atsauce uz Civilprocesa likuma 400. panta pirmās daļas 1.punktu, ir saprotams, ka tā attiecas tieši uz šo saistību bezstrīdus piespiedu izpildes gadījumu, jo publiskā hipotēka ir zemesgrāmatā ierakstīts nekustamā īpašuma ieķīlājuma akts.

Tādējādi pats parādnieks pēc pamatsaistības līguma ar viņa doto hipotēku, kā arī jebkura trešā persona, kas šo pašu pamatsaistību nodrošinājusi ar savu nekustamo īpašumu, ķīlas saistību ierakstot zemesgrāmatā, saistību bezstrīdus piespiedu izpildes gadījumā atbild ar savu ieķīlāto mantu.

Tas nozīmē, ka pamatsaistības izpilde notiks uz hipotēkas rēķina un varēs tikt apmierināta zemesgrāmatā ierakstītā nodrošinājuma apmērā.

[9] Tiesnese lēmumā, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 400.panta pirmās daļas 1.punktu, norādījusi, ka saistība, kas izriet no aizdevuma līguma, ir nodrošināta ar hipotēku nekustamajam īpašumam „[..]” Kuldīgas rajonā, Kurmāles pagastā, taču pretēji saistību bezstrīdus piespiedu izpildes procesa būtībai Civilprocesa likuma 400.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktajā gadījumā, savu atzinumu par pamatsaistības izpildi uz šī pamata nav balstījusi. Tiesnese nodevusi bezstrīdus piespiedu izpildei J.V. saistību, kura izriet no aizdevuma līguma un nodrošināta ar publisku hipotēku uz J.Z. piederošo nekustamo īpašumu, bet pret J.Z. pieteikums nav bijis iesniegts. Turklāt lēmuma lemjošā daļa izteikta formā, kādai tai būtu jābūt gadījumā, ja pieteikums tiku izskatīts pēc Civilprocesa likuma 400.panta pirmās daļas 2.punkta, nododot izpildei notariāli apliecinātu līgumu par naudas samaksu.

Senāts atzīst, ka tiesnese nepareizi piemērojusi Civilprocesa likuma 400.panta pirmās daļas 1.punktu, jo, pamatojoties uz šo tiesību normu, saistību bezstrīdus piespiedu izpildei var tikt pakļauta tikai pret ķīlas devēju vērsta ar publisku hipotēku nostiprināta saistība, kas šajā gadījumā ir tikai J.Z. kā ķīlas devēja apņemšanās segt parādu ar ķīlas priekšmetu.

Pie šādiem apstākļiem Kuldīgas rajona tiesas tiesneses 2009.gada 11.februāra lēmums ir atceļams un pieteikums nododams jaunai izskatīšanai.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu un 485.pantu, Augstākās tiesas
Senāts

n o l ē m a

Kuldīgas rajona tiesas tiesneses 2009.gada 11.februāra lēmumu atcelt un Nordea Bank Finland Plc pieteikumu nodot jaunai izskatīšanai tai pašai tiesai.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs	senators	<i>paraksts</i>	V. Jonikāns
	senatore	<i>paraksts</i>	A. Briede
	senatore	<i>paraksts</i>	E. Vernuša